MONITOR

R. P. 1768.

Nro. LXXVIII.

d. 28. Września

Prawa do Religii ſtosować ſię powinny.

REligia Chrześciańſka, ktora miłość bliźniego zaleca y przykazuie,

zuie, wyciąga nad to, aby każdy narod iak naylepsze miał prawa, ponieważ po Wierze Swiętey, naywiększym ſą dobrem, ktore ludziom dane y użyczone być może.

Monarcha kochaiący Religią ſwoią y boiący ſię kar od niey przepiſanych, ieſt iak Lew ugłaſkany oſtrożną ręką lub głosem przerażaiącym przewodnika y ſtroża ſwoiego: Ten ktory ſię boi przepisow Wiary, ale iey nienawidzi wewnętrznie, poczyna ſobie na wzor żwierząt gryzących łańcuch, ktory

im broni ſzarpać ſię na ludzi; Ten zaś Monarcha ktory żadney Religii nie ma, podobien może być zwierzu, pożeraniem y ſzkodą powſzechną, korzyſtaiącemu z wolności ſwoiey.

Pełne ludzkości, dobroci, y miłoſierdzia, rady y przykazania Ewangeliczne, iak przeciwne ſą deſpotycznym rządom, tak właściwe y przyzwoite każdemu umiarkowanemu rządowi y panowaniu. Samym okrucieńſtwem gwałtem y ſrogością tchnący Alkoran, gdziekol-

wiek przyięty ieſt, tam nayſroższe Samowładztwo Obywatelow uciemięża.

Bayl zarzuca Religii Chrześciańſkiey, iż ludzie iedynie według iey przepisow żyiący, nieuſtanowiliby dobrego między ſobą towarzyſtwa, à dla teyże ſamey przyczyny, ſtałego Państwa. Owſzem Maxymy Ewangeliczne dzielnieysze być powinny nad fałszywy punkt honoru w Monarchiach, ludzkie tylko cnoty w wolnych Narodach, lub boiaźń niewolniczą w Jedynowładztwie. Zle

Zle ten przeciw Religii powsta-ie, ktory to ma za Argument, iż iey pobudki źle zrozumiane y tłumaczone, mogły być niekiedy przyczyną złego. Zapomina zaś o tylu nieskończonych *quo ad Statum Civilem* pożytkach, ktore przyniosła y codziennie przynosi. Naylepsze Cywilne prawa, złym tłumaczeniem mogą się stać szkodliwemi, nie przeto iednak okoliczność takowa ich dobroci y pożytkowi uwłoczyć może.

Konsekwencya naturalna ob

rządkow Religii: Kapłani y Kościoły, te wſpaniałością wſzyſtkie inne domy przenoſząc, razem zdobią kray y Miaſta, y ſą wyrażeniem czci Boſtwa. Uſzanowanie Kapłanow, wygody funduſzow, obowiązki Swięte ktore na nich włożone ſą, powinny być nieuſtaiącą regułą, życia iak nayprzykładnieyſzego.

Jako Boſka Opatrzność iedynym ieſt ludzi nieſzczęśliwych wſparciem, tak ztąd poſzło iż domy y mieyſca czci Boſkiey poświęcone, podo-

dobny od ludzi odebrały przywiley. Ztąd w ſtarym Teſtamencie wyznaczone *Civitates refugii*; prawo iednak Moyżeſzowe zaboyſtwu tylko przypadkowemu á nieumyślnemu pozwalaiące Aſylum, nader ſprawiedliwe ieſt, inaczey tak, iak niegdyś u Grekow, świątnice Boſkie ſtałyby ſię łożyſkiem zbrodni y winowaycow.

Staranie aby czcić Boſtwo, rożni ſię od okazałości, ktorą cześć takowa mieć może. Ofiaruiąc mu za dar nayoſobliwſzy zamiaſt ſerc

ſkar-

ſkarby naſze, pokazuiemy ſzacunek tego, czym on gardzić kazał.

Platon mowi: co maią ſądzić y trzymać Bogowie o ofiarach niecnotliwych od ktorych brać podarunek człowiek podczciwy wſtydziłby ſię.

Zbytecznym koſztom pogrzebow w każdym Narodzie zabiegać trzeba. Nic przyzwoitſzego nadto być nie może, aby nie ſzukać dyſtynkcyi, tam gdzie rożność uſtaie.